REFLEXELE TRADUCTOLOGIEI ITALIENE ÎN ROMÂNIA

Iulia COSMA
Universitatea de Vest din Timișoara, România

Abstract: This article tackles the issue of how Italian works dedicated to translation studies may have influenced the translation research in our country. After an initial inventory, we will proceed to data analysis in order to examine the various ways in which an Italian influence manifested itself in Romanian studies dedicated to translation. The paper offers a descriptive and analytic approach, with a view to mapping the Italian influence and its relevance in the field of Romanian translation studies.

Keywords: Italian translation studies, Romanian translation studies, translation studies research, translation studies disciplines, influence

1. Premise

Deși în spațiul european se regăsesc observații referitoare la activitatea traductivă încă din Antichitate, abia începând cu secolul al XX-lea se poate vorbi de constituirea efectivă a unei științe al cărei obiect de studiu declarat să fie procesul de traducere. Varietatea la nivel mondial a denumirilor atribuite noii discipline – *teoria traducerii, știința traducerii, traductologie, arta traducerii, teoria și practica traducerii, practico-teorie, traductosofie, știință a observației, praxeologie, reflecție asupra traducerii, translatologie* (Lungu Badea 2012, 168) – este simptomatică atât pentru caracterul interdisciplinar al acesteia, cât și a lipsei de consens în rândul specialiștilor cu privire la obiectul de studiu și la obiectivele vizate. La nivelul metalimbajului, în studiile de specialitate din Italia pare să se fi impus terminologia de origine francofonă (vezi Grasso 2003, 13), cu

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

mențiunea existenței unui decalaj în utilizarea efectivă a termenului *traductologie*, având în vedere că în 2007, Franco Buffoni, unul dintre pionierii cercetării traductologice din peninsulă, într-un eseu introductiv, *Perché si parla di traduttologia?* [De ce vorbim de traductologie?], din volumul *Con il testo a fronte* [Texte în oglindă], rezultat al unei activități de peste trei decenii dedicate aspectelor practice și teoretice ale traducerii, simte nevoia să insiste asupra utilității și legitimității termenului în chestiune. Prin urmare, într-o primă etapă s-ar impune necesitatea de a ne interoga asupra existenței unei traductologii italiene, deși această chestiune nu face obiectul cercetării de față. Pentru a da un răspuns satisfăcător, deși nicidecum exhaustiv, în acest sens, vom face trimitere la interviul luat traducătorului și cercetătorului Alessandro de Lachenal pentru numărul 7/2015 al revistei *Translationes*. În opinia acestuia, întrebarea inițială ar trebui reformulată, în vederea dezambiguizării, astfel încât să vizeze perioada în care au apărut în Italia în mod sistematic referiri la metodologii traductologice străine, aplicate și răspândite ulterior în pensinsulă (Cosma, de Lachenal 2015, 154). De Lachenal realizează și o trecere în revistă a momentelor relevante în studiul traducerii din spațiul italic, de la o anumită întârziere de natură culturală în comparație cu Occidentul în ceea ce privește interesul manifestat față de traducere și traductologie, la apariția primelor studii și conferințe dedicate traducerii în nordul Italiei, în anii ´80, sub influența lucrărilor din spațiul german și la ultimele cercetări care încearcă să recupereze dintr-o perspectivă istorică anumite problematici traductologice de factură națională, prea puțin cunoscute și studiate (Cosma, de Lachenal 2015, 155-159). În lumina observațiilor cercetătorului italian, devine necesară o nuanțare de natură terminologică, fiind poate mai potrivit să ne referim la o traductologie de expresie italiană[1], decât la o traductologie italiană.

Cum scopul lucrării noastre este de a investiga existența unor reverberații ale operelor științifice italiene de factură traductologică în

[1] Utilizarea sintagmei *de expresie italiană* ne-a fost sugerată de Larisa Cercel în timpul discuțiilor care au urmat prezentării lucrării noastre în cadrul Colocviului științific internațional „Cercetarea traductologică din România. Direcții, teme, perspective", desfășurat în 26-27 noiembrie 2015, la Timișoara.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

spațiul românesc, am avut în vedere nu doar lucrări de teoria traducerii, ci și studii de istoria traducerii realizate de filologi, lingviști sau istorici și critici literari precum Folena sau Croce, intenția fiind aceea de a oferi o imagine cât mai cuprinzătoare a posibilelor influențe exercitate de textele acestora asupra cercetării traductologice din România.

2. Chestiuni metodologice

Demersul nostru este de natură descriptivă și analitică, având drept obiect un corpus de circa 150 de titluri bibliografice, inventariate în referințele bibliografice și Anexă, care acoperă perioada 1974-2015. Am considerat mai potrivită o prezentare cronologică a rezultatelor cercetării în cadrul fiecărei secțiuni, deoarece facilitează întreprinderea unei acțiuni comprehensive dintr-o perspectivă diacronică, putând astfel scoate la iveală elemente de continuitate de la o epocă la alta și furniza indicii cu privire la schimbări de natură terminologică sau de paradigmă a cercetării.

Sursele consultate au fost volume de autor, studii și articole de istoria traducerii, critica traducerii, didactica traducerii, teoria traducerii, terminologia traducerii etc. din reviste de specialitate – *Atelier de traduction* (Suceava)[2], *RIELMA* (Cluj-Napoca)[3], *Translationes* (Timișoara)[4] – sau de lingvistică[5], din volume colective ale unor manifestări științifice naționale și internaționale; dar și cărți

[2]*Atelier de traduction*: nr. 7/2007, nr. 8/2007, nr. 9/2008, nr. 10/2008, nr. 11/2009, nr. 12/2009, *Dossier identité, diversité et visibilité culturelles – dans la traduction du discours littéraire francophone*, nr. 13/2010, nr. 14/2010, nr. 16/2011, nr. 17/2012, nr. 18/2012, nr. 20/2013, nr. 22/2014, nr. 23/2015.

[3]*RIELMA*: nr. 1/2008, nr. 2/2009, nr. 3/2010, nr. 4/2011, Supliment nr. 4/2011, nr. 5/2012, nr. 6/2013, Supliment nr. 6/2013, nr. 7/2014, Supliment nr. 7/2014, nr. 8/2015, Supliment nr. 8/2015.

[4]*Translatione*s: nr. 1/2009, nr. 2/2010, nr. 3/2011, nr. 4/2012, nr. 5/2013, nr. 6/2014, nr. 7/2015.

[5]*Buletinul științific al Universității Politehnica din Timișoara*: Tom I (1) Seria Limbi Moderne, 2002; Tom II (2) Seria Limbi Moderne, 2003; Tom III (3) Seria Limbi Moderne, 2004; Tom 4 Seria Limbi Moderne, 2005; Tom 5 Seria Limbi Moderne, 2006; vol. 6, nr. 1-2/2007; vol. 7, nr. 1-2/2008; vol 8, nr. 1-2/2009; vol. 9, nr. 1-2/2010; vol. 10, nr. 1-2/2011; vol. 11, nr. 1-2/2012; vol. 12, nr. 1-2/2013; vol. 13, nr. 1/2014; vol 14, nr. 1/2015.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

sau articole din reviste care aparent nu aveau nimic de a face cu traducerea, dar ale căror autori fuseseră interesați de acest domeniu, cum este cazul lui Niculescu, cu *Între filologie și poetică* (1980) sau al lui Papahagi cu *Intelectuaitate și poezie: studii despre lirica din Duecento* (1985). Dat fiind faptul că în spațiul românesc în anii ´70 nu se cristalizase o terminologie, că studiul traducerii nu se impune la nivel instituțional decât după 2000, am considerat necesar să nu ne concentrăm atenția exclusiv asupra textelor care la nivel titrologic făceau referire directă la traducere.

Codul lingvistic nu a fost un criteriu discriminator, în sensul în care procentul cercetătorilor români italofoni preocupați de studiul traducerii este net inferior în comparație cu cel al colegilor francofoni sau angliști, prin urmare nu ar fi fost deloc reprezentativ să luăm în considerare doar lucrările în limba română sau în italiană. În plus, după cum am putut observa, multe din operele lui Eco au fost consultate în traducerea în limba franceză (*L'oeuvre ouverte*, 1990; *Les limites de l'interprétation*, 1992; *La recherche de la langue parfaite. Dans la culture européenne*, 1999; *Dire presque la même chose. Expérience de traduction*, 2007), iar unele în engleză (*A Theory of Semiotics*, 1976; *Mouse or Rat? Translation as Negotiation*, 2003) sau chiar în spaniolă (*Decir casi lo mismo. Experiencias de traduccíon*, 2008).

În urma consultării corpusului, a rezultat necesară consemnarea unei noi categorii, și anume opere științifice italiene de lingvistică, semiotică, estetică, menționate în lucrări ale unor autori români care intră de drept în sfera traductologiei cu diferitele sale subdomenii. Dat fiind caracterul interdisciplinar al studiului traducerii, nu putem ignora contribuția directă sau indirectă a acestor texte la dezvoltarea cercetării traductologice din spațiul românesc.

3. Expunerea rezultatelor cercetării

I. Volume de autor

În ceea ce privește volumele de autor, am identificat un număr de 8 titluri în limba română, franceză, engleză sau italiană, în care studiile unor cercetători italieni care s-au intersat de traducere apar menționate la referințele bibliografice sau în corpul lucrării: Folena,

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Volgarizzare e tradurre (Nicolescu 1980, 54[6]; Borcia 2009[7]); Franco Fortini, *Traduzione e rifacimento* (Nicolescu 1980, 54); Titone Renzo, *Il tradurre*, Milano: ISFAP, 1987 (Bantaș, Croitoru 1998, 143)[8]; Roberto Bertozzi, *Equivalenza e sapere traduttivo*, Milano: Edizioni Universitarie di Lettere Economia Diritto, 1999; David Katan, „L'importanza della cultura nella traduzione". In: *Tradurre. Un approccio multidisciolinare*, Torino: UTET, 1997; Bruno Osimo, *Manuale del traduttore. Guida pratica con glossario*, Milano: Hoepli, 1998; Federica Scarpa, „Equivalenza funzionale e tipologie testuali nella traduzione". In: *Tradurre. Un approccio multidisciolinare*, Torino: UTET, 1997; Lorenza Rega, „Alcune riflessioni su ermeneutica e traduzione". In: *Tradurre. Un approccio multidisciplinare*, Torino: UTET, 1997; Renzo Titone, *Il tradurre. Dalla psicolinguistica alla glottodidattica*, Roma: Armando Editore, 1998 (Grasso 2003); Petronio (coord.), *La traduzione. Saggi e studi*, Trieste, 1973 (Ionescu 2003)[9]; G. Folena, *Volgarizzare e tradurre*, Torino: Einaudi, 1991; M. Luzi, „Sulla traduzione teatrale". *Testo a fronte*, nr. 3, octombrie, Milano, Guerrini e assoc., 1990[10]; E. Mattioli, „La traduzione letteraria". *Testo a fronte*, nr. 1, octombrie, Milano, Guerrini e ass., 1989; E. Mattioli, „La traduzione letteraria". *Testo a fronte*, nr. 5, octombrie, Milano 1991; B. Osimo, *Manuale del traduttore*, Milano: Hoepli, 2002; B. Osimo, *Corso telematico di*

---

[6] Studiul lui Folena și al lui Fortini sunt menționate ca parte din volumul editat de importantul istoric literar Petronio, *La traduzione. Saggi e studi*, Trieste, 1973.

[7] În lucrarea din 2003, a Otiliei Doroteea Borcia, titlul studiului lui Folena este citat corect în corpul textului, dar greșit la bibliografie, ca *Volgarizzazione e tradurre*, p. 147.

[8] Autorul italian este menționat la bibliografie, dar nu apare citat în cadrul volumului. La p. 87 este citat E. Tarone, anul de publicație al lucrării sale, 1980, p. 80, dar lipsește titlul. Nu apare la referințele bibligrafice. De semnalat și faptul că la începutul studiului celor doi autori români este dat un citat din opera lui Croce, *Poezia*, referitor la traducerea de poezie, fără să fie inclusă la bibliografie.

[9] Volumul colectiv coordonat de Petronio figurează la bibliografie, dar nu se face referire la el în corpul articolului.

[10] Autoarea nu menționează la bibliografie paginile în cazul articolelor citate, doar în trimiterile de subsol. Trebuie semnalată o lipsă de acurateței la nivel de redactare.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

traduzione, www.logos.it (Borcia 2009); Caterina Falbo, Mariachiara Russo, Sergio Francesco Straniero (coord.), *Interpretazione simutanea e consecutiva*, Milano: Hoepli, 2003; A. Riccardi, „English interpreting strategies and creativity". In: A. Beylard – Ozeroff, J. Kralova and B. Moser-Mercer (coord.), *Translators' Strategies and Creativity*, Amsterdam: Benjamins, 1998 (Ionescu 2007); R. M., Bollettieri-Bosinelli, „La traduction des langages inventés: le cas Joyce". *Traduire*, nr. 167, 1995: 21-31 (Robu 2007, 52); U. Eco, *Dire presque la même chose. Expérience de traduction*, Paris: Grasset, 2006 (Lungu-Badea 2009, 41); F. Fabbro, L. Grasso, G. Basso, A. Bava, „Cerebral lateralization in simultaneous interpretation". *Brain and Language*, 39, 1990: 69-68; (Milcu 2011); A. Giambagli, „Vers une nouvelle définition du bilinguisme pour l'interpretation". *The Interpreters' Newsletter*, nr. 4, 1992 (Milcu 2011, 122); A. Riccardi, G. Marinuzzi, S. Zecchin, „Interpretation and stress". *The Interpreters' Newsletter*, nr. 8, 1998 (Milcu 2011, 164, 166, 169); U. Eco, *Dire quasi la stessa cosa*, Milano: Bompiani, 2003 (Han 2011, 35, 36; Ivanovici 2011, 8).

În *Traduttologia e traduzione. Nozioni teoriche e applicazioni italiano-romeno/Noţiuni teoretice şi aplicaţii practice traductologie şi traducere: română-italiană* al Danei Grasso și în *Percorsi cognitivi traduttologici. La traduzione delle varietà diatopiche e diafasiche*, al Otiliei Doroteea Borcia, se înregistrează o prezență superioară a cercetătorilor italieni în comparație cu celelalte titluri consultate, deoarece obiectivele respectivelor cercetătoare sunt diferite de ale altor autori non-italofoni și vizează teoria, dar mai ales practica traducerii din italiană în română. Prin urmare se dovedește necesar să ne concentrăm atenția asupra celor două lucrări. Studiul Danei Grasso are meritul de a fi constituit prima cercetare de natură traductologică în limba italiană din România. Bibliografia este constituită din nu mai puțin de șapte titluri de specialitate în italiană, însă la nivelul textului apar recurent trimiteri la Bertozzi, nu mai puțin de 32 de citări directe (2003, 27, 30, 33, 35, 46, 50, 56, 62, 66, 91, 100, 143, 161, 162, 163, 164, 166, 174, 175, 176, 177, 178, 183, 185-186, 190, 196, 196, 249) și 14 citări ale altor autori prin intermediu lui Bertozzi (24, 27, 36, 39, 55, 56, 91, 142, 143, 163, 187, 191, 196, 249), față de cele 15 citări directe ale lui Osimo (70, 71, 77, 100, 158, 160, 189, 193, 203, 206, 209, 239, 254, 255, 266) și 2 avându-l ca intermediar (193, 266).

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Urmează Scarpa cu 4 citări directe (34, 40, 41, 83), Rega cu 3 citări directe (167, 168, 170) și 1 ca intermediar (170), Katan cu 1 citare directă (198) și 2 citări ca intermediar (197, 198) și Titone cu 1 citare directă (268). Numeroasele trimiteri la operele cercetătorilor italieni se regăsesc în capitolelele de natură istorică și teoretică. Datele obținute reflectă caracterul didactic al lucrării, aspectul predominant compilativ de manual universitar, fiind de altfel rezultatul unui seminar de traduceri, în ciuda faptului că autoarea, după cum aflăm de pe coperta a patra, are în vedere un public non-academic, mai precis toți traducătorii din limbile română-italiană. În opinia Danei Grasso volumul este „o carte pentru traducători, un instrument de lucru prealabil”[11]. Prin faptul că insistă asupra caracterului incomplet al studiului, definindu-l drept „o propunere de lucru”, se pune la adăpost de eventuale critici, confirmându-i totodată validitatea prin caracterul de pionerat al cercetării.

În *Percorsi cognitivi traduttologici. La traduzione delle varietà diatopiche e diafasiche,* Otilia Doroteea Borcia face trimiteri în text la 5 autori italieni: Folena (2009, 11), în partea inițială de introducere în istoria traducerii, Osimo (11, 12, 13, 14, 15, 24, 27, 33, 42, 44, 46, 47, 53, 54, 55, 56, 58, 61, 62, 63, 65, 66, 70, 131), atât pentru informații istorice, cât mai ales pentru cele de natură teoretică, precum chestiunea *realia*. Mattioli este citat o singură dată în legătură cu stabilirea diferențelor dintre traducere și traductologie (103), însă cercetătoarea noastră nu specifică în notă pagina de unde a preluat fragmentul respectiv. Situația se repetă și pentru Luzi, din care Borcia preia unele observații referitoare la traducerea de teatru (108, 109), fără a menționa paginile. Celelalte titluri în limba italiană sunt prezente doar la nivel bibliografic, fără a fi lăsat urme concrete în interiorul lucrării. Și în acest caz avem de-a face cu un volum didactic, prezentând în primele părți o sinteză teoretică bazată în principal pe studiile lui Osimo, iar la final unele exemple de traduceri de tipologii de texte analizate contrastiv, majoritatea fiind rezultatul intensei activități traductive a autoarei.

[11] Citǎm din cuvântul Autoarei de pe coperta a patra.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

II. Volume colective

Lucrările incluse în volumele colective din corpusul analizat nu prezintă numeroase referiri la autori italieni preocupați de studiul traducerii. Se poate lesne observa că la nivel bibliografic numele lui Umberto Eco este predominant: U. Eco, *Mouse or Rat? Translation as negotiation,* London: Phoenix, 2003, citat de Pia Brînzeu în *Intertextual compementarity: quantum physics and the Romanian translations of* Macbeth, cu privire la perisabilitatea traducerilor, exemplificată de autorul italian prin senzația de disconfort a cititorului francez contemporan în timpul lecturării unor traduceri din secolul al XIX-lea ale lui Dante (2009, 160); U, Eco, *Dire quasi la stessa cosa*, Milano: Bompiani, 2003, figurează în nota a opta de subsol, în *Interpretare și empatie în traducerea textului poetic* a lui Hanibal Stănciulescu, cu referire la „o controlată strategie a compensărilor" (2012, 222); U. Eco, *A spune cam același lucru*, traducere de Laszlo Alexandru, București: Polirom, 2008 este referință bibliografică în studiul Alexandrei-Nora Mănăsoi, *La traducción literaria – una imagen en espejos multiformes* (2012, 172), în timp ce în textul lui Mihai Iacob, *El paratexto literario y la traducción: algunas cuestiones teóricas con aplicaciones práticas*, este citat de trei ori ori, pentru traducerea ca „negociere" (2012, 117), *ékfrasis* sau traducerea interlingvistică a unei traduceri intersemiotice (125) și „limitele infidelității" admise în cazul unei traduceri „bune" (138), iar în *Alexandru Marcu traduttore delle ballate del* Decameron, Corina Anton subscrie poziției semioticianului italian referitoare la datoria traducătorului de a respecta cu precădere intenția autorului (Anton 2013, 21); U. Eco, *Decir casi lo mismo. Experiencias de traduccíon*, Lumen, Barcellona, 2008, mențiune bibliografică în Paul Buzilă, *La interferencia linguistica en la traduccíon litteraria del español al rumano. Análisis de la traduccíon de* Buen Viaje, Señor Presidente (2012, 54); Raffaella Bertazzoli, *La traduzione: teorie e metodi*, Roma: Carocci, 2007, a cărei definiție a traducerii ca act hermeneutic este reprodusă în nota a doua de subsol de Aurora Firța în *Tradurre in romeno la poesia di Giorgio Caproni: difficoltà e soluzioni. Analisi del sonetto* Le giovinette così nude e umane (2012, 96).

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

III. Articole în volume ale unor conferințe științifice

Am identificat un număr mai restrâns de mențiuni bibliografice în actele unor conferințe internaționale, majoritatea făcând trimitere, și în acest caz, la renumitul volum al lui Umberto Eco, *A spune cam același lucru*, consultat în limba-sursă sau în traducere franceză sau română: U. Eco, *Dire quasi la stessa cosa*, Milano: Bompiani, 2003 (Rădulescu 2010, 121; Călina 2012, 55; Istrate 2012, 190; Jeanrenaud 2014, 161, 169, 170), *Dire presque la même chose. Expérience de traduction*, 2007 (Rădulescu 2010, 113; Lungu-Badea 2010, 27, 31; Gheorghiu 2012, 75; Doboș 2014, 334); U. Eco, *A spune cam același lucru*, traducere de Laszlo Alexandru, București: Polirom 2008 (Han 2009, 611; Munteanu 2010, 240; Anton 2013, 21); U. Eco, „Rifessioni teorico-pratiche sulla traduzione". In: *La teoria della traduzione*, volum coordonat de S. Nergaard, 1995 (Călina 2012, 55); B. Osimo, *Propedeutuca della traduzione. Corso introduttivo con tavole sinottiche*, Milano: Hoepli, 2001 (Călina, 2012, 55; Firța 2013, 197) și *Manuale del traduttore*, Milano: Hoepli 2007 (Călina 2012, 55); Federica Scarpa, *La traduzione della metafora*, 1989 (Călina 2012, 55); Alessandra Ricciardi (ed.), *Translation Studies, Perspectives on an Emerging Discipline*, 2002 (Blanaru 2014, 118); Mirella Conenna, Domenico D'Oria, „Traduction, lecture d'écritures". *Langue française*, 1981, nr. 51 (Doboș 2014, 338). Este de semnalat prezența la bibliografie, nefructificată din păcate la nivelul textului, a unui articol de istoria traducerii a românistului și traducătorului Roberto Merlo, publicat în revista *Philologica Jassyensia*, 1-2 (I), 2005, 197-246: *Un secolo frammentario: breve storia delle traduzioni di poesia romena in italiano del Novecento* (Istrate 2012, 197) și a unuia de critica traducerii, Danilo Manera, *Problemi di contestualizzazione linguistico-culturale nelle scelte traduttive*, publicat într-un volum colectiv, *Tradurre dallo spagnolo*, Milano, 2003 (Istrate 2012, 197).

IV. Articole în reviste

Și la nivelul articolelor din revistele literare, lingvistice sau de specialitate, se înregistrează o predilecție pentru Umberto Eco, dar nu lipsesc lucrări ale unor cercetători italieni anglișți sau francofoni preocupați de traducerea audio-vizuală. Astfel, versiunea în franceză, a studiului semioticianului italian, *Dire presque la même chose,*

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

expériences de traduction (2006) este citată în *Traduire les allusions socio-culturelles renfermées dans* ***Notre Dame de Paris*** *de Victor Hugo* de Petronela Munteanu, cu privire la faptul că traducerea nu este doar un schimb între două limbi, ci și între două culturi, două enciclopedii (2009, 67; 2011, 117); în *Les voix fédérées ou confédérées de l'auteur et du traducteur* al Georgianei Lungu-Badea se face trimitere la sintagma *a spune cam același lucru* (2011, 79), precum în *Quelques notes sur la traduction de la littérature érotique francophone en Roumanie, après 1989* al Elenei-Brândușa Steiciuc (2012, 30), în timp ce în *La note du traducteur – preuve d'érudition ou aveu d'incapacité?* , Carmen Andrei menționează observațiile lui Eco cu privire la nota de traducere și la activitatea traductivă ca negociere, mediere (2011, 140), iar în *L'auteur, le traducteur et l'éditeur à la rencontre du lecteur.* ***Le Pays du fromage*** *de Felicia Mihali*, Neli Eiben se oprește asupra relației lui Umberto Eco cu propriii traducători (2013, 17); apare ca referință bibliografică, dar lipsește din cadrul textului la Alina Tarău, *La tâche de traduire les références historiques et juridiques de la nouvelle* ***Le Colonel Chabert*** *de Balzac* (2010, 160). Traducerea în limba română, *A spune cam același lucru* (2008), figurează în *(In)visibilité des marques culturelles françaises dans les versions roumaines de la prose poesque* al Danielei Linguraru, în legătură cu indignarea manifestată de Eco față de intențiile etnocentrice ale unor traducători de limba franceză (2009, 100); în *(Non)translating Catch-phrases. A Topical Approach to Julian Barnes' Metroland*, Liliana Muthu reproduce în nota 2, următorul fragment de la pagina 216 a ediției de la Polirom, 2008: „Faptul că textele dialoghează între ele, că în orice operă se simte influenţa predecesorilor (şi neliniştea care derivă de aici) reprezintă o constantă a literaturii şi artei" (2010, 80); și nu în ultimul rând Ioana Irina Durdureanu și Aliona Sobol, care în *La traduction – voie vers un autre monde*, respectiv *Conceptul de „echivalență" în teoria traducerii*, preiau observațiile lui Eco referitoare la echivalența de traducere și lipsa sinonimiei perfecte (Durdeanu 2010, 244; Sobol 2014[12]). Bruno Osimo și al său *Manuale del traduttore* (1998) se regăsesc printre referințele bibliografice din articolul *La traduzione*

[12] Articolul Alionei Sobol a fost consultat în versiunea electronică, fără paginație.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

dei linguaggi specialistici in e dal romeno e italiano al Otiliei Doroteea Borcia (2009, 21), dar nu este citat în corpul lucrării.

În ceea ce privește traducerea audio-vizuală, Despina Grozăvescu în *Alcuni elementi culturali contestuali nel doppiaggio italiano*, citează nu mai puțin de patru titluri: Isabella Malaguti, *Il doppiaggio come traduione totale*, 2001 (2010, 109), Paolinelli, Di Fortunato, *Tradurre per il doppiaggio. La trasposizione linguistica nell'audiovisivo: teoria e pratica di un'arte imperfetta*, 2005 (109), Baccolini, Bollettieri, Bosinelli, Gavioli, *La traduzione dei riferimenti culturali contestuali nel doppiaggio cinematografico*, 1994 (110), Bovinelli, Gallini, *Il doppiaggio. Trasposizioni linguistihe e culturali*, 1994 (110); în timp ce Raluca Sinu, în *Subtiling referential humour in sitcoms,* preia un fragment extins din *The Language of Jokes. Analyzing Verbal Play* de Delia Chiaro, referitor la mecanismul de decodificare al bancurilor (2011, 145) și menționează la bibliografie o altă lucrare de-a cercetătoarei italiene, *Verbally expressed humor and translation*, publicată în 2008 într-un volum colectiv, iar Rebeca Ciupe Laszlo, în *PSI: a Herculean task?*, îi citează pe Merlini R., Favaron R., *Community Interpreting: Re-conciliation through Power Management,* în legătură jocurile de putere care se manifestă la nivelul interacțiunii dintre un interpret și client (2013, 74).

Nu în ultimul rând am identificat un număr de patru articole în limba franceză, din reviste de specialitate, ale căror autori au consultat studii ale unor cercetători italieni francofoni. Umberto Eco este prezent de această dată cu titlul unei prelegeri susținute în 1993, la Arles, cu ocazia închiderii celei de-a zecea ediții a conferinței dedicate traducerii literare, titlu preluat și utilizat ulterior de alți intelectuali cu valoare sintagmatică, și anume „La traduction: la langue de l'Union Européenne" în *Le rôle proligère de la technologie dans la traduction des textes de l'UE,* de Mihaela Lupu și Cristiana-Nicola Teodorescu (2011, 140, 141). Mihaela Visky, în *Les enchaînements paratactiques et leur traduction*, preia informații din Giovanni Dotoli, *Les traductions de l'italien en français au XIXe siècle*, 2004 (2011, 53) și remarca lui Nunzio La Fauci din lucrarea *Paradoxes de la parataxe*, 2007, cu privire la nivelul global de gestiune al textului (Visky 2011, 50). Aceeași autoare, în *La traduction des gros mots en sous-titrage*, reproduce observația Martei Biagini din *Les sous-titres en interaction: le cas des marqueurs discursifs dans les dialogues filmiques sous-*

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

titrés, 2010 asupra caracterului special de care se bucură subtitrarea, ca redare în scris a unui discurs oral (2013, 62) și include la bibliografie articolul Valeriei Franzelli, *Non mais... tu te prends pour qui? Le sous-titrage à l'épreuve de l'émotion*, 2011 (Visky 2013, 72). Cristian Ungureanu, în *Aspects de la traduction de la Divine Comédie en roumain*, pornind de la volumul lui Carlo Buzzetti, *La parola tradotta*, 1973, se interoghează asupra dificultăților de receptare a operei lui Dante dintr-o perspectivă diacronică (2014, 170-171) și citează studiul de poetică a traducerii a lui Antonio Prete, *All'ombra dell'altra lingua. Per una poetica della traduzione*, 2011, în legătură cu poziționarea traducătorului în umbra textului-sursă în procesul traductiv de natură poetică (172-173).

4. Interpretarea rezultatelor cercetării

Importantul studiu al lui Folena, *Volgarizzare e tradurre* (1973), cunoscut publicului occidental prin intermediul lui George Steiner și al său *After Babel* (1975), este introdus în spațiul cultural românesc de Niculescu în 1980, urmând ca ulterior să figureze și în alte volume ale unor cercetători italofoni, în partea dedicată istoriei traducerii. Așa cum era de așteptat, Umberto Eco este cel mai citat autor italian, în mare parte și datorită popularității dobândite în urma importantei sale activități de semiotician și teoretician al literaturii, după cum se poate lesne constata din prezența respectivelor lucrări în bibliografia unor cărți sau articole dedicate traducerii[13]. Odată cu 2003, cercetătorii italofoni încep să introducă în lucrările lor și studiile

[13]*La structure absente. Introduction à la recherche sémiotique* (Lungu-Badea 2004); *A theory of semiotics* (Lungu-Badea 2004; 2009, 35); *Sémiotique et philosophie du language* (Lungu-Badea 2004); *L'oeuvre ouverte* (Lungu-Badea 1999, 61; Lungu-Badea 2004; Lungu-Badea 2005, 45; Grecu 2006, 84; Lungu-Badea 2009, 35); *Lector in fabula* (Lungu-Badea 2004; Ciocoiu 2007, 66, 67; Borcia 2007; Borcia 2009, 16; Munteanu 2011, 128; Simon 2012); *Les limites de l'interprétation* (Lungu-Badea 2002, 209; Lungu-Badea 2004; Munteanu 2010, 233); *La recherche de la langue parfaite* (Lungu-Badea 2004); *Ironie intertextuelle et niveaux de lecture* (Ciocoiu 2007, 67); *Semiotics and philosophy of language* (Lungu-Badea 2009, 35); *În căutarea limbii perfecte* (Jeanrenaud 2006, 241; 2014, 177; Han 2009, 613; 2011, 35); *Trattato di semiotica generale* (Borcia 2007; 2009); *Șase plimbări prin pădurea narativă* (Buzilă 2012, 36; Simon 2012); *Limitele interpretării* (Simon 2012); *O teorie a semioticii* (Simon 2012).

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

fundamentale ale lui Bruno Osimo, Roberto Bertozzi sau Federica Scarpa. Din 2009 se înregistrează unele trimiteri la studii dedicate interpretariatului, subtitrării și dublajului scrise în limba franceză sau engleză de cercetători italieni, explicabilă dacă se are în vedere tradiția italiană în acest sens.

Pentru a putea identifica relevanța acestor referințe bibliografice în cercetarea traductologică românească, ar trebui să ținem cont nu atât de numărul ocurențelor, cât de publicul vizat și de urmele lăsate la nivel de construcție a unui demers sau discurs traductiv-traductologic. Desigur, unele titluri sunt citate doar la bibliografie, creând impresia unei mențiuni de specialitate făcute cu scopul de a conferi legitimitate studiului în chestiune, semn al unei etape incipiente de cercetare. Acest fenomen nu este însă predominant și nu justifică o diminuare a importanței avute de lucrările lui Folena, Eco, Osimo, Bertozzi, Scarpa și alții în dezvoltarea cercetării traductiv-traductologice din spațiul românesc, cu atât mai mult cu cât aceasta se află într-o etapă de efervescență și de afirmare. Cât privește receptarea la nivel de public, aceasta este una de nișă, în conformitate cu domeniul de cercetare având un caracter interdisciplinar.

Concluzii

Traductologia de expresie italiană nu a contribuit, până în acest moment, în mod fundamental la dezvoltarea cercetării traductiv-traductologice din România, din motive de natură obiectivă: un anumit decalaj al respectivelor studii față de Occident, supremația indiscutabilă a școlii francofone și anglo-saxone, numărul restrâns de cercetători italofoni. Cu toate acestea, nu se poate nega influența de natură calitativă, mai degrabă decât cantitativă, pe care a exercitat-o la nivelul unor studii românești cu caracter fundamental în dezvoltarea cercetării traductiv-traductologice din țara noastră.

Referinţe bibliografice

Andrei, Carmen. „La note du traducteur – preuve d'érudition ou aveu d'incapacité?". *RIELMA*, 2011, nr. 4: 127-142. Cluj Napoca.

Anton, Corina. „Alexandru Marcu traduttore delle ballate del *Decameron*". In: Elena Pârvu (coord.). *L'italiano nel mondo a*

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

150 anni dall'Unità d'Italia. Atti del convegno internazionale di Craiova 16-17 sttembre 2011. Craiova: Editura Universitaria, 2013: 18-27.

Blanaru, Anamaria. „Das Profil der rumänischen Literatur in Spanien im Prisma der Übersetzung". In: Larisa Schippel, Magda Jeanrenaud, Julia Richter (Hg.). *„Traducerile au cuget să îmblânzească obiceiurile..." Rumänische Übersetzungs-geschichte – Prozesse, Produkte, Akteure*. Berlin: Frank & Timme, 2014: 111-118.

Bantaș, Andrei, Croitoru, Elena. *Didactica traducerii*. București: Teora, 1998.

Borcia, Otilia Doroteea. *Percorsi cognitivi traduttologici. La traduzione delle varietà diatopiche e diafasiche*. București: Oscar print, 2007.

Borcia, Otilia Doroteea. „La traduzione dei linguaggi specialistici in e dal romeno e italiano". *mediAzioni*, nr. 7. Disponibil online la: http://mediazioni.sitlec.unibo.it, 2009: 1-21.

Brânzeu, Pia. „Intertextual complementarity: Quantum physics and the Romanian translations of MacBeth". In: Hortensia Pârlog, Pia Brânzeu, Aba-Carina Pârlog (eds.). *Translating the body: Topics in translation*. Iași: Institutul European, 2009: 150-163.

Buffoni, Franco. „Perché si parla di traduttologia?". *Con il testo a fronte*, 2007: 7-20. Novarra: Intralinea.

Buzilă, Paul. „La interferencia linguistica en la traduccíon litteraria del español al rumano. Análisis de la traduccíon de *Buen Viaje, Señor Presidente*". In: Coman Lupu (coord.). *Traductologie: teorie și analiză*. București: Editura Universității, 2012: 34-54.

Călina, Nicoleta. „Qualche problema di traduzione in romeno nel romanzo *La bruttina stagionata* di Carmen Convito". In: Elena Pîrvu (coord.). *La lingua e la letteratura italiana in Europa: atti del Convegno Internazionale di Studi di Craiova (18-19 ottobre 2010)*. Craiova: Universitaria, 2012: 49-55.

Ciocoiu, Elena. „La traduction d'Alice en français et en roumain". *Atelier de traduction*, 2007, nr. 8: 65-72. Suceava: Editura Universității din Suceava.

Ciupe Laszlo, Rebeca. „PSI: a Herculean task?". *RIELMA*, Supliment, 2013, nr. 6: 72-78. Cluj Napoca.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Cosma, Iulia, de Lachenal Alessandro. „Preferisco tradurre saggistica". *Translationes*, 2015, nr. 7: 154-165. Timișoara: Editura Universității de Vest.

Doboș, Mihaela. „Le traducteur Ștefan Aug. Doinaș – un repère de l'histoire des traductions en roumain". In: Larisa Schippel, Magda Jeanrenaud, Julia Richter (Hg.). *„Traducerile au cuget să îmblânzească obiceiurile..." Rumänische Übersetzungsgeschichte – Prozesse, Produkte, Akteure*. Berlin: Frank & Timme, 2014: 329-342.

Durdureanu, Ioana Irina. „La traduction – voie vers un autre monde". *Atelier de traduction*, 2010, nr. 14: 239-249. Suceava: Editura Universității din Suceava.

Eiben, Neli. „L'auteur, le traducteur et l'éditeur à la rencontre du lecteur. *Le Pays du fromage* de Felicia Mihali". *RIELMA*, Supliment, 2013, nr. 6: 13-22. Cluj Napoca.

Firța, Aurora. „Tradurre in romeno la poesia di Giorgio Caproni: difficoltà e soluzioni. Analisi del sonetto *Le giovinette così nude e umane*". In: Coman Lupu (coord.). *Traductologie: teorie și analiză*. București: Editura Universității, 2012: 95-101.

Firța, Aurora. „*Clelia* di Giuseppe Garibadi, una delle prime traduzioni in rumeno di un romanzo italiano". In: Elena Pârvu (coord.). *L'italiano nel mondo a 150 anni dall'Unità d'Italia. Atti del convegno internazionale di Craiova 16-17 sttembre 2011*. Craiova: Editura Universitaria, 2013: 190-197.

Gheorghiu, Andreea. „La traduction littéraire – par où commencer? Notes marginales à un cours d'initiation à la littérature". In: Georgiana Lungu-Badea (coord.). *De la méthode en traduction et en traductologie*, Supplément 1 „De la méthode en traduction et en traductologie" (des 26 et 27 avril 2012) de la revue *Translationes* 4 (2012), Timișoara: Editura Universității de Vest, 2012: 71-75.

Grasso, Dana. *Traduttologia e traduzione. Nozioni teoriche e applicazioni italiano-romeno/Noţiuni teoretice şi aplicaţii practice traductologie şi traducere: română-italiană*. București: Meteor Press, 2003.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Grecu, Veronica. *Transparence et ambiguïté de la „semblance": interpréter et traduire les figures du déguisement au Moyen Âge*. Iași: Casa Editorială „Demiurg", 2006.

Grozăvescu, Despina. „Alcuni elementi culturali contestuali nel doppiaggio italiano". *Translationes*, 2010, nr. 2: 107-114. Timișoara: Editura Eurostampa.

Han, Bianca. „Traducere și globalizarea". In: ediția electronică a Volumului Conferinței *IETM* III. Disponibil online la: http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari3/romana/Texte_lib.rom4/56_Han.pdf. Tg. Mureș: Editura Universităţii „Petru Maior", 2009: 602-613.

Han, Bianca. *On translation: communication, controversy, cultural globalization*. Târgu-Mureș: Editura Universității „Petru Maior", 2011.

Iacob, Mihai. „El paratexto literario y la Traducción: algunas questiones teóricascon aplicationes practicas". In: Coman Lupu (coord.). *Traductologie: teorie și analiză*. București: Editura Universității, 2012: 117-140.

Ionescu, Tudor. *Știința și/sau arta traducerii*. Cluj-Napoca: Limes, 2003.

Ionescu, Daniela, Popa, Lilioara, Colibaba, Cristina Anca. *Insights into Consecutive Interpreting: a Practical Approach*. Iași: Polirom, 2007.

Istrate, Mariana. „Traduceri și traducători ai poeziei lui Lucian Blaga în limba italiană". In: Elena Pîrvu (coord.). *La lingua e la letteratura italiana in Europa: atti del Convegno Internazionale di Studi di Craiova (18-19 ottobre 2010).* Craiova: Universitaria, 2012: 186-198.

Ivanovici, Victor. *Un caftan pentru Don Quijote. Spre o poetică a traducerii și alte repere*. București: Ideea Europeană, 2011.

Jeanrenaud, Magda. *Universaliile traducerii. Studii de traductologie*. Iași: Polirom, 2006.

Janrenaud, Magda. „La traduction des concepts dans le discours des sciences humaines". In: Larisa Schippel, Magda Jeanrenaud, Julia Richter (Hg.). *„Traducerile au cuget să îmblânzească obiceiurile..." Rumänische Übersetzungsgeschichte – Prozesse, Produkte, Akteure*. Berlin: Frank & Timme, 2014: 153-177.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Lingurariu, Daniela. „(In)visibilité des marquesculturelles françaises dans les versions roumaines de la prose poesque". *Atelier de traduction*. *Dossier identité, diversité et visibilité culturelles – dans la traduction du discours littéraire francophone*, 2009, nr. 12: 99-108. Suceava: Editura Universității din Suceava.

Lungu-Badea, Georgiana. „Le contenu extralinguistique, un handicap à la traduction?". In: Maria Țenchea (coord.). *Étudeé de traductologie*. Timișoara: Editura Mirton, 1999: 59-75.

Lungu-Badea, Georgiana. „Le culturème , une pierre angulaire de la traduction?". In: Raluca Superceanu *et alii*. *Comunicare instituțională și traducere*. Timișoara: Editura Politehnica, 2002: 209-216.

Lungu-Badea, Georgiana. *D. Tsepeneag et le régime des mots. Écrire et traduire en «dehors de chez soi»*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2009.

Lungu-Badea, Georgiana. „Traduire le culturème". *Translationes*, 2009, nr. 1: 15-78. Timișoara: Editura Universității de Vest.

Lungu-Badea, Georgiana. „Le rôle du traducteur dans l'esthétique de la récption. Sauvetage de l'étrangeté et/ou consentement à la perte". In: Georgiana Lungu-Badea (coord.). *(En) Jeux esthétiques de la traduction éthique(s), techniques et pratiques traductionnelles*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2010: 23-40.

Lungu-Badea, Georgiana. „Les voix fédérées ou confédérées de l'auteur et du traducteur". *RIELMA*, 2011, nr. 4:71-84. Cluj Napoca.

Lungu-Badea, Georgiana. *Mic dicţionar de termeni utilizaţi în teoria, practica şi didactica traducerii*. Ediția a 3-a, revăzută şi adăugită. Timişoara: Editura Universităţii de Vest, 2012.

Lupu, Mihaela, Teodorescu, Cristina-Nicola. „Le rôle proligère de la technologie dans la traduction des textes de l'UE". *RIELMA*, Supliment, 2011, nr. 4: 140-145. Cluj Napoca.

Mănăsoi, Alexandra-Nora. „La traducción litteraria – una imagen en espejos multiformes". In: Coman Lupu (coord.). *Traductologie: teorie și analiză*. București: Editura Universității, 2012: 153-172.

Milcu, Marilena. *L'interpretation simultanee et consecutive: enjeux et defis*. București: Editura Universitară, 2011.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Munteanu, Petronela. „Traduire les allusions socio-culturelles renfermées dans *Notre Dame de Paris* de Victor Hugo". *Atelier de traduction*. *Dossier identité, diversité et visibilité culturelles – dans la traduction du discours littéraire francophone*, 2009, nr. 12: 67-81. Suceava: Editura Universității din Suceava.

Munteanu, Petronela. „Stratégies de transport culturel dans la traduction du roman *Notre Dame de Paris* de Victor Hugo". In: Georgiana Lungu-Badea (coord*.). (En) Jeux esthétiques de la traduction éthique(s), techniques et pratiques traductionnelle*s. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2010: 231-240.

Munteanu, Petronela. „Traduction et culture". *Atelier de traduction*, 2011, nr. 16: 115-128. Suceava: Editura Universității din Suceava.

Muthu, Liliana. „(Non)translating Catch-phrases. A Topical Approach to Julian Barnes' *Metroland*". *RIELMA*, 2010, nr. 3: 79-84. Cluj Napoca.

Niculescu, Alexandru. *Între filologie și poetică*. București: Eminescu, 1980.

Rădulescu, Anda. „Peut-on (vraiment) re-créer la chanson de Brassens par la traduction?". In: Georgiana Lungu-Badea (coord.). *(En) Jeux esthétiques de la traduction éthique(s), techniques et pratiques traductionnelles*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2010: 111-121.

Robu, Flaminia. *Translating nonsense verse*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2007.

Simon, Sorina Dorina. „Análisis de las dos traducíones al rumano de los cuentos de Gabriel Garcia Marquez". In: Coman Lupu (coord.). *Traductologie: teorie și analiză*. București, Editura Universității, 2012: 195-215.

Sinu, Raluca. „Subtiling referential humour in sitcoms". *RIELMA*, 2011, nr. 4: 143-153. Cluj Napoca.

Sobol, Aliona. „Conceptul de «echivalență» în teoria traducerii". *Limba română*, 2014, nr. 2, anul XXIV. Disponibil online la: http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2424. Chișinău.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Stănciulescu, Hanial. „Interpretare și empatie în traducerea textului poetic”. In: Coman Lupu (coord.). *Traductologie: teorie și analiză*. București: Editura Universității, 2012: 217-230.

Steiciuc, Elena-Brândușa. „Quelques notes sur la traduction de la littérature érotique francophone en Roumanie, après 1989”. *Atelier de traduction*, 2012, nr. 17: 25-35. Suceava: Editura Universității din Suceava.

Tarău, Alina. „La tâche de traduire les références historiques et juridiques de la nouvelle *Le Colonel Chabert* de Balzac”. *Atelier de traduction*, 2010, nr. 13: 155-160. Suceava: Editura Universității din Suceava.

Ungureanu, Cristian. „Aspects de la traduction de la *Divine Comédie* en roumain”. *Atelier de traduction*, 2014, nr. 22: 165-174. Suceava: Editura Universității din Suceava.

Visky, Mihaela. „Les enchaînements paratactiques et leur traduction”. *Buletinul științific al Universității Politehnica din Timișoara*, 2011, nr. 1-2, vol. 10: 47-60. Timișoara: Editura Politehnicii din Timișoara.

Visky, Mihaela. „La traduction des gros mots en sous-titrage”. *Buletinul științific al Universității Politehnica din Timișoara*, 2013, nr. 1-2, vol. 12: 61-72. Timișoara: Editura Politehnicii din Timișoara.

Anexă
Bibliografie generală

Analele Universității din Craiova. Seria Științe filologice Langues et littératures romanes. 2014, an XVIII, nr. 1, Craiova: Editura Universitaria.

Augustin-Doinaș, Ștefan. „Traducerea ca re-creare a operei”. In: Ștefan Augustin-Doinaș. *Orfeu și tentația realului*. București: Eminescu, 1974: 258-262.

Augustin-Doinaș, Ștefan. „Trădare și fidelitate”. In: Ștefan Augustin-Doinaș. *Orfeu și tentația realului*. București: Eminescu, 1974: 263-268.

Flonta, Mircea. *Traducere și comunicare interculturală. Cărări înguste și dileme ale traducerii filosofice*. București: Editura Academiei Române, 1997.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Ceban, Tamara. *Traduction. Autotraduction*. București: Ars Docendi, 2011.

Codleanu, Mioara. „Implications socio-coulturelles dans l'acte traductif: l'adaptation". In: ***. *Dix ans de séminaire de didactique universitarire*. Craiova: Editura *Universitaria*, 2003: 24-37.

Codleanu, Mioara. *Implications socio-culturelles dans l'acte traductif: l'adaptation*. Constanța: Ovidius University Press, 2004.

Constantinescu, Muguraș. *La traduction entre pratique et théorie*. Suceava: Editura Universității din Suceava, 2005.

Constantinescu, Muguraș, Steiciuc, Elena Brândușa (coord.). *Traduction et francophonie: simpozion internațional, Suceava, 15-16 mai 2011*. Suceava: Editura Mușatinii, 2011.

Constantinescu, Muguraș. *Pour une lecture critique des traductions: réflexions et pratiques*. Paris: L'Harmattan, 2013.

Corcodel, Svetlana. „Traducerea numelor proprii între artă și știință". In: *** *Cultură, interculturalitate și traducere.* Chișinău: Elan Tipograf, 2007: 57-67.

Coșciug, Angela. „Unele considerații asupra traducerii textului biblic *Judecătorii* din ebraică în română". In: ***. *Cultură, interculturalitate și traducere*. Chișinău: Elan Tipograf, 2007: 81-88.

Cristea, Teodora. *Stratégies de la traduction*. Ediția a 2-a. București: Editura Fundației „România de Mâine", 2000.

Diaconu, Ruxandra. *Creative facets of the translational process*. Craiova: Universitaria, 2012.

Dimitriu, Rodica. *Theories and Practice of Translation*. Iași: Institutul European, 2002.

Dimitriu, Rodica. *The Cultural turn in translation studies*. Iași: Insititutul European, 2005.

Dimitriu, Rodica, Freigang, Karl-Heinz. *Translation Technology in Translation Classes*. Iași: Institutul European, 2008.

Dumbrăveanu, Albina. „Note privind unele incorectitudini de traducere". In: ***. *Cultură, interculturalitate și traducere*. Chișinău: Elan Tipograf, 2007: 100-108.

Frățilă, Loredana (coord.). *The Art and Craft of Translation*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2009.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Frosin, Constantin. *Techniques et art de la traduction: aperçu sur la traduction*. Galați: Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos", 2000.

Gafton, Alexandru. *După Luther: traducerea vechilor texte biblice*. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza" din Iași, 2005.

Ghiță, Elena. „Le statut actuel de la traductologie". In: Maria Țenchea. *Études de traductologie*. Timișoara: Mirton, 1997: 5-13.

Iliescu-Gheorghiu, Cătălina. *Traducerea textului dramatic: o abordare cognitivă*. Iași, Editura Institutul European, 2009.

Jeanrenaud, Magda. „Traducerea filosofiei, filosofia traducerii". In: Paul Ricoeur. *Despre traducere*. Iași: Polirom, 2005: 5-41.

Levițchi, Leon. D. *Îndrumar pentru traducătorii din limba engleză în limba română*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1975.

Lungu-Badea, Georgiana. „Le contenu extralinguistique, un handicap à la traduction?". In: Maria Țenchea. *Études de traductologie*. Timişoara: Mirton, 1997: 59-75.

Lungu-Badea, Georgiana. *Teoria culturemelor, teoria traducerii*. Timişoara: Editura Universităţii de Vest, 2004.

Lungu-Badea, Georgiana. *Tendințe în cercetarea traductologică*. Timişoara: Editura Universităţii de Vest, 2005.

Lungu-Badea, Georgiana. *Scurtă istorie a traducerii. Repere traductologice*. Timişoara: Editura Universităţii de Vest, 2007.

Lungu-Badea, Georgiana (coord.). *Un capitol de traductologie românească. Studii de istorie a traducerii (III)*. Timişoara: Editura Universităţii de Vest, 2008.

Lungu-Badea, Georgiana, Pelea, Alina, Pop, Mirela (eds.). *(En)Jeux esthétiques de la traduction. Éthique(s), techniques etpratiques traductionnelles*. Timişoara: Editura Universităţii de Vest, 2010.

Lungu-Badea, Georgiana (ed.). *De la méthode en traduction et en traductologie*: *supplèment 1 de la revue* Translationes 4, 2012. Timişoara: Editura Univrersității de Vest.

Lungu-Badea, Georgiana (ed.). *De la méthode en traduction et en traductologie*. Timişoara: Editura Eurostampa, 2013.

Lungu-Badea. *Idei și metaidei traductive românești (sec. XVI-XIX)*. Timişoara: Editura Eurostampa, 2013.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Lungu-Badea, Georgiana, Pelea, Alina (eds.). *Enseigner et apprendre à traduire de „façon raisonnée”*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2015.

Lupu, Coman (coord.). *Traductologie: teorie și analiză*. București, Editura Universității, 2012.

Manolache, Simona-Aida. „Sur la traduction de la bande dessinée en Roumanie”. *Atelier de traduction*, 2007, nr. 8: 265-276. Suceava: Editura Universității din Suceava.

Marchitan, Irina. „Sociocultural aspects of literary text translation”. In: ***. C*ultură, interculturalitate și traducere*. Chișinău: Elan Tipograf, 2007: 89-99.

Mavrodin, Irina. *Despre traducere: literal şi în toate sensurile*. Craiova: Fundația-Editura „Scrisul românesc”, 2006.

Mărășescu, Amalia. *Source of Error in Translation*. Pitești: Editura Universității din Pitești, 2009.

Moise, Judith. *Traducerea și lexicul fără echivalent Român-Englez*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2006.

Moraru, Mihaela. *Practica traducerii*. București: Editura Universității din București, 2002.

Papahagi, Marian. *Critica de atelier*. București: Cartea Românească, 1983.

Papahagi, Marian. *Intelectualitate și poezie: studii despre lirica din Duecento*. București: Cartea Românească, 1985

Papahagi, Marian. *Cumpănă și semn*. București: Cartea Românească, 1990.

Papahagi, Marian. *Fața și reversul: eseuri, studii și note*. Iași: Institutul European, 1993.

Papahagi, Marian. *Fragmente despre critică*. Cluj-Napoca: Dacia, 1994.

Papahagi, Marian. *Interpretări pe teme date*. București: Editura didactică și pedagogică, 1995.

Petrescu, Camelia. *Introducere în interpretare*. Timișoara: Excelsior Art, 2005.

Pârlog, Hortensia, Brânzeu, Pia, Pârlog, Aba-Carina (eds.). *Translating the body: Topics in translation*. Iași: Institutul European, 2009.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Pârlog, Hortensia, Frenţiu Luminița, Frățilă Loredana (eds.). *Challenges in translation*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2010.

Pârlog, Aba-Carina. *Translation and literature: an interdisciplinary approach*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2014.

Pîrnuță, Oana Andreea, Popa, Silvia. *Comunicare prin lectură și traducere*. Brașov: Editura Universității „Transilvania", 2002.

Pîrvu, Elena (coord.). *La lingua e la letteratura italiana in Europa: atti del Convegno Internazionale di Studi di Craiova (18-19 ottobre 2010).* Craiova: Universitaria, 2012.

Pîrvu, Elena (coord.). *L'italiano nel mondo, a 150 anni dall'Unità d'Italia: atti del Convegno Internazionale di Studi di Craiova (16-17 settembre 2011).* Craiova: Universitaria, 2013.

Pop, Mirela. *Repérage et traduction. Pour une approche énonciative de la traduction des modalités: les épistémiques. Domaine Français-Roumain.* Craiova: Editura Universitaria, 2012.

Pop, Mirela. *La traduction: aspects théoretiques, pratiques et didactiques (domaine français-roumain).* Timișoara: Orizonturi Universitare, 2013.

Rusu, Mădălina, Rusu, Ioan. *Metodă practică de traducere pentru limba franceză*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008.

Schippel, Larisa, Jeanrenaud, Magda, Richter, Julia (Hg.). *„Traducerile au cuget să îmblânzească obiceiurile..." Rumänische Übersetzungsgeschichte – Prozesse, Produkte, Akteure*. Berlin: Frank & Timme, 2014.

Superceanu, Rodica *et alii*. *Comunicare instituțională și traducere.* Timișoara: Editura Politehnica, 2002.

Superceanu, Rodica. *Translating Pragmatic Texts*. Ediția a 2-a. Timișoara: Orizonturi Universitare, 2009.

Țaran, Mața. *Introducere în teoria și practica traducerii, aplicată la studiul comparativ al limbilor sârbă și română: (curs special)*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2014.

Țenchea, Maria (coord.). *Études de traductologie*. Timișoara: Mirton, 1997.

Țenchea, Maria. *Études contrastives (français-roumain)*. Timișoara: Hestia, 1999.

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)

Vasile, Sandina-Iulia. *Les articulations logiques du discours en perspective traductologique. Avec une étude de l'articulateur discursif „Or".* Constanța: Europolis, 2005.
Vîlceanu, Titela. *Translation knowledge, attitudes and skills: curs universitar pentru învăţământul la distanţă*. Craiova: Editura Universitaria, 2011.
Vraciu, Ariton. *Studii de traductologie*. Iaşi: Editura Stef, 2011.

Notiță biobibliografică

Iulia COSMA – este lector la Departamentul de limbi și literaturi moderne al Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara. Predă cursuri de istoria literaturii italiene și de traducere. A finalizat un proiect de cercetare postdoctorală care viza realizarea unei monografii traductive a versiunilor *Infernului* lui Dante în limba română (secolele XIX-XXI). A publicat articole de istoria și critica traducerii în limbile română, italiană și engleză, în reviste de specialitate din țară și din străinătate, precum și în actele unor conferințe internaționale (https: //uvt-ro.academia.edu/IuliaCosma). Este membru al Centrului de Cercetare ISTTRAROM-Translationes și al colectivului de redacție al revistei *Translationes.*

BDD-V4228 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:15:49 UTC)